

Dubrovački konzulat u Kadiksu

Ilija Mitić

Proširenje dubrovačke trgovine prema krajnjem, zapadnom dijelu Sredozemnog mora, sredinom XVIII. stoljeća uvjetovalo je pojavu novih dubrovačkih konzulata u tom dijelu svijeta. U to doba se pojavljuje u historiji dubrovačkih konzulata i španska luka Kadiks, koja se nalazi na obali Atlantskog oceana, nedaleko engleske utvrde i luke Gibraltar.

Slobodnu trgovinu dubrovačkih brodova uz obalu Maroka i susjednog Gibraltara, ometali su gusari iz Maroka i engleska mornarica iz Gibraltara. Česte zapljene dubrovačkih brodova od strane jednih ili drugih priječile su normalni razvoj dubrovačke trgovine, smanjivale njezin ugled i stvarale među trgovcima nepovjerenje prema dubrovačkim brodovima. Da bi zaštitio dubrovačku trgovinu i njezine pomorce, kako pred marokanskim, tako i pred engleskim vlastima, dubrovački Senat sredinom XVIII. stoljeća (1757) otvara u Kadiksu svoj konzulat. Ovo je ujedno bio i prvi konzulat Dubrovačke republike otvoren u jednoj španskoj luci.

Iako bi po svom geografskom položaju luka Gibraltar, koja se nalazi najbliže afričkoj obali i na najprometnijem zapadnom dijelu Sredozemnog mora, bila najprikladnija za otvaranje dubrovačkog konzulata, ipak dubrovački Senat iz opravdanih razloga, osniva svoj konzulat u Kadiksu, a ne u Gibraltaru, te mu povjerava najvažniju ulogu u odnosima s Marokom i engleskim vlastima. Razlog je vjerovatno u tome, što je luka Gibraltar služila Englezima kao jedina vojno-pomorska baza, iz koje su vršili kontrolu po zapadnom dijelu Sredozemnog mora, jer još u to vrijeme nijesu bili gospodari Malte, te je kao takva bila manje pristupačna trgovačkim poslovima i prometu, a time i slobodnom djelovanju dubrovačkih konzula. Zbog toga je konzulat u Kadiksu zastupao interese Dubrovačke republike i štiti dubrovačke pomorce pred engleskim vlastima u Gibraltaru sve do osnivanja dubrovačkog konzulata u toj luci, to jest do početka XIX. stoljeća (1803), kada dubrovački Se-

nat imenuje Giorgia Arenga za svog konzula u Gibraltaru.

Pismom od 2. III. 1757. godine, upućenom preko Dubrovčanina, agenta Dubrovačke republike u Veneciji, grofa Trajana Lalića, Karlo Mario Dodero iz Kadiksa moli dubrovački Senat, da ga izabere za konzula u Kadiksu, pozivajući se na agenta Lalića, kao i na druge kapetane, a osobito na kapetana Vincenca Bonfiola iz Dubrovnika.

Dubrovački Senat pismom od 13. IX. 1757. godine javlja Karlu Mariu Doderu u Kadiks, da je jednoglasno izabran za dubrovačkog konzula u Kadiksu, te da mu po dubrovačkom kapetanu Matu Matkoviću šalje patent konzula u posebno zapečaćenoj limenoj kutiji, da bi patent bio zaštićen od bilo kakvih nepogoda.

Konzul Dodero, iako je bio izabran od Senata (1757) za dubrovačkog konzula, nije odmah dobio od španske vlade eksekvatur (službeno priznanje), jer je tadašnji španski ministar Rikardo Val tražio od Dodera, da pošalje potrebne dokumente odnosno podatke o sebi, kako bi mu se mogao izdati eksekvatur. Španska vlada je izdala konzulu Doderu službeno priznanje tek 1763. god., dok je za ovo vrijeme od 6 godina bio priznat samo od lokalnih vlasti u Kadiksu kao konzul Dubrovačke republike, te je u tom svojstvu i djelovao. U pismu, upućenom dubrovačkom Senatu 9. IX. 1763., god., konzul Dodero obavještava dubrovački Senat o glavnim poteškoćama, koje je imao prilikom dobivanja službenog priznanja od španske vlade, pa nabroja tri najvažnije zapreke i to: da nije rođeni Dubrovčanin, da Dubrovačka republika nema svog ministra akreditiranog kod španske vlade i treće, da u španskom kraljevstvu nije do sada bilo dubrovačkih konzula. Dalje napominje, da mu je u izdavanju službenog priznanja mnogo pomogao njegov agent iz Madrida Dionisie Antonio Vgarte.

Neposredno iza izdavanja eksekvatura (službenog priznanja) konzulu Doderu i dubrovački konzul u Barceloni, Agostino Rango prima eksekvatur od španske vlade, kao i dubrovački konzul u Malagi po imenu Pelagro Tassara.

Zbog čestog ometanja plovidbe i zapljene dubrovačkih brodova od strane gusara iz Maroka, dubrovački konzul Dodero, predlaže Senatu pismom od 20. IV. 1779. godine, da bi zbog uređenja ovog stanja najbolje bilo, da on lično pođe u Maroko kod tamošnjeg vladara. U međuvremenu vladar Maroka objavljuje rat Dubrovačkoj republici. Po objavi rata konzul Dodero javlja vladi u Maroko, da je objava rata u suprotnosti sa zaštitom, koju uživa Dubrovačka republika kod Porte u Carigradu, jer dubrovački brodovi plove s fermanom Velikog vezira. Ujedno traži od vladara Maroka, da se ova objava rata odgodi, kako bi Dubrovačka republika imala vremena zatražiti intervenciju kod Porte u Carigradu.

Potrebno je napomenuti, da je konzul Dodero imao u Maroku svoje pouzdanike i to u mje-

stu Mogadoru, nekog Gaetana Scaglioni, a u Tangeru venecijanskog konzula Chioppe. Oni su točno i detaljno obavještavali dubrovačkog konzula u Kadiksu o svim događajima, koji su bili od interesa za Dubrovačku republiku.

Pismom od 24. XII. 1779. godine, konzul Dodero javlja Senatu, da je do objave rata od strane Maroka došlo, jer je kapetan Bošković u Suzu iskrcao hodočasnike, koji su putovali za Mekku, a ne na predviđeno odredište u Aleksandriju, dok je jedan drugi dubrovački kapetan iskrcao hodočasnike u Tunisu.

Na osnovu odobrenja dubrovačkog Senata konzul Dodero odlazi u Tanger, da smiri zategnuto stanje, koje je nastalo između Dubrovačke republike i Maroka. Ovo je bila zapravo diplomatska misija konzula Dodera. Za vrijeme boravka od 20 dana u Maroku, konzul Dodero je uspio sklopiti mir između Dubrovačke republike i Maroka, ali pod izvjesnim uslovima. Dubrovačka republika, morala se obavezati, da će vladaru Maroka slati svake godine po jedan brod na slobodno raspolaganje za vrijeme od 6 mjeseci. Brod je imao biti srednje nosivosti oko 1.000. kantara, a morao se staviti na raspolaganje početkom ljeta svake godine. Troškove za uzdržavanje broda, kao platu i hranu posade snosila je Dubrovačka republika. Prilikom sklapanja ovog ugovora o miru, konzul Dodero je podijelio vladaru Maroka i ostalim uglednim ljudima vrijedne darove, koje je prilikom svog povratka u Kadiks obračunao dubrovačkom Senatu.

Iznenadna smrt konzula Dodera godine 1781. ugasila je život vrijednog konzula Dubrovačke republike, koji je uložio mnogo truda i nastojanja, da sredi odnose Dubrovačke republike i Maroka. U znak zahvalnosti i priznanja, dubrovački Senat dao je nasljednicima pokojnog konzula Dodera iznos od 100 cekina.

Na mjesto pokojnog konzula Dodera dubrovački Senat imenuje grofa Pavla Greppi za dubrovačkog konzula u Kadiksu, koji se pismom od 19. III. 1782. godine zahvaljuje na izboru dubrovačkom Senatu.

Ovaj konzul javlja Senatu pismom od 10. V. 1782. g. popis dubrovačkih brodova, koji su ušli i izašli iz luke Kadiks za vrijeme od 8. IX. 1781. god. do 10. V. 1782. god. Kroz ovih 8 mjeseci posjetilo je luku Kadiks 15 dubrovačkih brodova, koji su dolazili najviše iz Sicilije s teretom žita, dok su se vraćali s drugom robom za Napulj i Genovu. Ovi su se dubrovački brodovi zadržavali u luci Kadiks po više od mjesec dana zbog sklapanja novog ugovora o prijevozu tereta (noleggio). U istim podacima nalazimo, da kapetan Bratić putuje sa svojim brodom za Ostende, kapetan Kavović za Kanarska ostrva, dok kapetan Vasiljević putuje čak za Dublin.

Dubrovački kapetani su običavali prodati svoj brod, ili kupiti novi u nekoj stranoj luci, pa je u takvim slučajevima obično sudjelovao i dubrovački konzul. Tako je dubrovački kapetan Vlaho A. Krilanović prodao svoj brod trgovcu

Šulteru iz Kadiksa (1782). Ugovor o prodaji broda sastavio je konzul Greppi, koji je prema praksi svih konzula naplatio 2% provizije na utvrđenu prodajnu cijenu broda. Kako se kapetan Krilanović protivio ovoj isplati provizije, to konzul moli Senat, da upozori kapetana na ovu isplatu. Na žalbu kapetana Krilanovića, dubrovački Senat određuje, da konzuli imaju ubuduće naplaćivati samo 1% provizije od cijene prodanog broda.

Na prijedlog konzula Greppi Senat dozvoljava ovom konzulu godine 1783, da uvede konzularnu blagajnu. U ovu blagajnu je konzul ulagao naplaćene konzularne takse od dubrovačkih brodova, a iz iste je pokrивao svoje rashode uz redovni obračun, koji je slao Senatu.

U priloгу pisma od 30. IX. 1783. god., konzul Greppi šalje Senatu popis dubrovačkih brodova, koji su pristali u luku Kadiks za vrijeme od 10. V. 1782. do 30. IX. 1783. Za ovo vrijeme od 16 mjeseci, bilo je u luci Kadiks 37 dubrovačkih brodova, što znači otprilike dva broda mjesečno. Iz ovog izvještaja vidimo, da dva dubrovačka broda putuju za Amsterdam i to brod kapetana Karobića i brod kapetana Bosnića, dok ostali plove za razne luke Sredozemnog mora.

U pismu Senatu od 16. IV. 1785. godine prvi put se spominje umjesto odsutnog konzula njegov kancelar Karlo Bazzoni, koji poslije smrti konzula Greppija postaje dubrovački konzul (1800). Spomenuti Bazzoni prilikom odsustva konzula Greppija, koji je često odlazio u Madrid, zamjenjuje istog i vrši sve poslove dubrovačkog konzulata. Kancelar Karlo Bazzoni pismom od 5. II. 1799. god., javlja dubrovačkom Senatu, da već dugo vremena ne dolaze u luku Kadiks dubrovački brodovi, jer je luka blokirana od Engleza. Blokada luke Kadiks traje do 1802. god.

zbog rata s Francuskom. Za vrijeme blokade ovaj konzulat uglavnom obavještava Republiku o političkim i ratnim zbivanjima u to doba.

Pismom od 30. I. 1801. god., kancelar Bazzoni javlja Senatu, da je u Parizu umro konzul Greppi, te da je on kao kancelar ovlašten od španskih vlasti, da vrši konzulske dužnosti sve dok ga Senat ne izabere za konzula. Ujedno u pismu napominje, da već 12 godina zamjenjuje konzula Greppija u svim poslovima konzulata.

1. X. 1802. god. javlja konzul Bazzoni dubrovačkom Senatu da je primio patent konzula, te da će odmah tražiti od španske vlade eksekvatur.

Vrijedno je napomenuti, da se u Kadiksu nalazilo dana 21. IX. 1804. 8 dubrovačkih brodova prema izvještaju, koji je poslao konzul Bazzoni dubrovačkom senatu. Posebnom objavom od 8. III. 1805. god. Englezi obavještavaju sve neutralne brodove, da će luka Kadiks biti ponovo blokirana, te da svi neutralni brodovi napuste tu luku.

Konzul Bazzoni 22. X. 1805., god. obavještava Senat, da su Englezi pobijedili u velikoj bici kod Trafalgaru pod komandom admirala Nelsona, te da je isti admiral u ovoj bici poginuo.

Zadnje pismo konzula Bazzoni je datirano 26. XII. 1806. god. kada čestita Novu godinu dubrovačkom Senatu.

Dubrovački su brodovi najviše donositi u Španiju žito. Zbog toga su i dubrovački konzuli u Kadiksu često obavještavali dubrovački Senat o izgledu žetve u Španiji, pošto je o tome ovisila dubrovačka trgovina s tom zemljom.

Ovaj konzulat doprinio je jačanju dubrovačke trgovine, podigao njezin ugled i omogućio proširenje putova dubrovačke trgovine na krajnji zapadni dio Sredozemnog mora.